

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Warszawa, ...¹²...maja 2009 r.

RPO-614469-X/09/AA

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pani
EWA KOPACZ

MINISTER ZDROWIA

szanowna Pani Minister

Uprzejmie informuję Panią Minister, że Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje listy, w których aptekarze podnoszą zastrzeżenia do prowadzenia przez Narodowy Fundusz Zdrowia kontroli aptek w zakresie realizacji recept oraz potrącania kwot należnych aptekom z tytułu refundacji za leki, a także obowiązujących w tej materii przepisów prawa. Ostatnio wpływające listy nawiązują do apelu z dnia 16 marca 2009 r. zamieszczonego na stronie internetowej Śląskiej Izby Aptekarskiej, w którym jego autorzy zwracają się z prośbą o kierowanie przez aptekarzy listów do centralnych organów państwa, w tym m.in. do Rzecznika Praw Obywatelskich (kopia listu zawierającego zastrzeżenia w omawianej sprawie - w załączeniu).

Zdaniem środowiska aptekarzy (wyrażonym m.in. w wystąpieniu z dnia 11 marca 2009 r. Śląskiej Izby Aptekarskiej do Prezesa Rady Ministrów), rozporządzenie Ministra Zdrowia dnia 17 maja 2007 r. w sprawie recept lekarskich (Dz.U. Nr 97, poz. 646 ze zm.), „pod względem prawnym nie dotyczy ani aptek, ani aptekarzy, a już w żadnym wypadku pacjentów”, a zatem „uprawnienia pacjenta do otrzymania refundowanego leku nie są i nie mogą być zależne od uchybień formalnych recepty, pacjent nie jest winny niedbalstwa przy ordynowaniu leków. Także apteki nie mogą być karane za niedbalstwo niektórych lekarzy (...)”. Aptekarze kwestionują postępowanie w tej sprawie Narodowego Funduszu Zdrowia, który na podstawie własnego protokołu kontroli, dokonuje potrąceń z bieżącej refundacji zakwestionowanych należności z tytułu realizacji recept, co niejednokrotnie prowadzi do kłopotów finansowych aptek. Aptekarze postulują zmianę zasad działania Funduszu w tej materii oraz doprecyzowanie obowiązujących przepisów prawa.

Zarzutom i postulatam samorządu zawodowego aptekarzy trudno odmówić racji, zważywszy, że przepisy w omawianej sprawie nie są precyzyjne i mogą budzić wątpliwości w praktyce.

Podnieść należy, że zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jt Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.), świadczeniobiorcy przysługuje zaopatrzenie w leki i wyroby medyczne, w tym refundowane ze środków publicznych, na podstawie recepty wystawionej przez uprawnionego lekarza (art. 34 i następne ustawy). Sposób i tryb wystawiania recept lekarskich, wzór recepty oraz wymogi, jakie powinna spełniać recepta, jeżeli co najmniej jeden z przepisanych leków lub wyrobów medycznych ma być refundowany, określa cytowane rozporządzenie w sprawie recept lekarskich, wydane na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (jt. Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 857 ze zm.). Rozporządzenie to enumeratywnie wskazuje przypadki kiedy osoba wydająca lek może ją zrealizować, jeżeli na receptce nie wpisano danych niezbędnych do wystawienia recepty, wpisano je w sposób nieczytelny albo niezgodny z rozporządzeniem (§ 16).

Z prawem świadczeniobiorcy do zaopatrzenia w leki i wyroby medyczne wiąże się obowiązek apteki do realizacji recepty wystawionej przez uprawnionego lekarza, wynikający z art. 62 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej. Warunki obrotu produktami leczniczymi, w tym zasady ich wydawania z aptek, określa zaś ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (jt. Dz.U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271 ze zm.) oraz przepisy wydane na jej podstawie. Ustawa ta przewiduje jeden przypadek, kiedy farmaceuta może odmówić wydania produktu leczniczego, a mianowicie, jeżeli jego wydanie może zagrażać życiu lub zdrowiu pacjenta (art. 96 ust. 4). Upoważnia jednocześnie Ministra Zdrowia do ustalenia przypadków, kiedy można odmówić wydania produktu leczniczego lub wyrobu medycznego (art. 96 ust. 7). Wydane na tej podstawie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 października 2002 . w sprawie wydawania z apteki produktów leczniczych i wyrobów medycznych (Dz.U. Nr 183, poz. 1531), w § 5, enumeratywnie wymienia sytuacje, w których może nastąpić odmowa wydania produktu leczniczego lub wyrobu medycznego, a mianowicie, gdy:

- 1) zachodzi uzasadnione podejrzenie co do autentyczności recepty lub zapotrzebowania,
- 2) konieczne jest dokonanie zmian w składzie leku recepturowego oraz określonych w odrębnych przepisach, przy braku możliwości porozumienia się z osobą, która jest uprawniona do wystawiania recept,
- 3) od dnia sporządzenia leku upłynęło co najmniej 6 dni - w przypadku leku recepturowego lub leku sporządzonego na podstawie etykiety aptecznej,
- 4) osoba, która przedstawiła receptę do realizacji, nie ukończyła 13 roku życia,
- 5) zachodzi uzasadnione podejrzenie co do wieku osoby, dla której została wystawiona recepta.

Otrzymanie przez świadczeniobiorcę recepty na produkt leczniczy lub wyrób medyczny stanowi urzeczywistnienie jego konstytucyjnego prawa do opieki zdrowotnej (art. 68 Konstytucji RP), a zatem odmowa realizacji recepty przemawia za ograniczeniem tego prawa. Upoważnia to do stwierdzenia, że odmowa realizacji recepty może nastąpić jedynie w przypadkach wskazanych w ustawie - Prawo farmaceutyczne oraz w rozporządzeniu w sprawie wydawania z apteki produktów leczniczych i wyrobów medycznych. Zważyć wypada, że przepisy te nie przewidują możliwości odmowy realizacji recepty wyłącznie w oparciu o fakt, iż recepta ta została przez lekarza sporządzona wadliwie. Odmowa wydania w tym przypadku produktu leczniczego lub wyrobu medycznego może więc nastąpić wówczas, gdy wadliwość wystawienia recepty powoduje wystąpienie przesłanki ustawowej lub określonej w powołanym rozporządzeniu (np. wadliwość wystawienia recepty rodzi uzasadnione podejrzenie co do autentyczności recepty).

W świetle omawianych regulacji trudno również podzielić opinię, że świadczenioborca uprawniony do refundacji ceny leku lub wyrobu medycznego, w przypadku wadliwości formalnej recepty, powinien zrealizować ją za pełną odpłatnością. Pacjent nie zna i nie musi znać formalnych warunków prawidłowego wystawienia recepty i nie może z tego tytułu ponosić żadnych konsekwencji, zważywszy, że receptę otrzymuje od świadczeniodawcy związanego umową z Narodowym Funduszem Zdrowia, od którego należy oczekiwać profesjonalnego i odpowiedzialnego działania, zgodnego z obowiązującymi przepisami.

Stosownie do art. 63 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, apteka otrzymuje refundację ceny leku lub wyrobu medycznego wydawanego świadczeniobiorcy bezpłatnie lub za częściową odpłatnością po przedstawieniu Narodowemu Funduszowi Zdrowia zbiorczych zestawień zrealizowanych recept podlegających refundacji oraz informacji, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy. Powołany przepis stanowi źródło zobowiązania pomiędzy Narodowym Funduszem Zdrowia a podmiotami prowadzącymi apteki. Refundacja odbywa się zatem wprost na podstawie tego przepisu bez konieczności zawierania odrębnej umowy. Powołana ustawa nie przewiduje jednocześnie żadnych dodatkowych przesłanek koniecznych do powstania prawa apteki do otrzymania refundacji, w tym warunku w postaci prawidłowości formalnej zrealizowanej recepty, wynikającej z rozporządzenia w sprawie recept lekarskich.

Zważyć przy tym wypada na orzeczenia sądów prowadzących sprawy w tym zakresie, a mianowicie np. na orzeczenie Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy (Sygn. akt I C 169/06) oraz Sądu Rejonowego w Katowicach (Sygn. akt XVI C 723/05/7).

Z odpowiedzi z dnia 16 stycznia 2009 r. Ministra Zdrowia na interpelację Nr 6874 z dnia 1 grudnia 2008 r. w sprawie rozbieżności pomiędzy przepisami prawa a praktyką NFZ Pani Poseł Danuty Pietraszewskiej wynika, że „w związku z napływającymi do Ministerstwa Zdrowia sygnałami od organów samorządu aptekarskiego dotyczącymi arbitralności podejmowanych przez niektóre oddziały NFZ decyzji o żądaniu od aptekarzy zwrotu kwoty wypłaconej refundacji zainicjowano w Ministerstwie Zdrowia prace legislacyjne w celu zmiany rozporządzenia o receptach, tak aby doszło do jednoznacznego przesądzenia o konsekwencjach prawnych realizacji przez farmaceutów błędnych formalnie recept na refundowane leki i wyroby medyczne”.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (jt. Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu oraz opinii prezentowanych przez aptekarzy. Zobowiązany będę za poinformowanie Rzecznika o stanowisku Pani Minister w tej kwestii oraz o działaniach i zamierzeniach resortu zdrowia w sprawie spełnienia postulatów środowiska aptekarzy, a także o zakresie i stanie prac nad zapowiadaną zmianą przepisów w sprawie recept lekarskich.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich